

Korte Samenvatting per voordracht

Spreker 1: Brechje Dandachi-FitzGerald

Negatieve ervaringen tijdens psychotherapie: Wat weten we?

Ondanks de lang bestaande overtuiging dat psychotherapie weinig risico's met zich meebrengt, meldde vijf procent van de 15.000 ondervraagde patiënten in het onderzoek van Crawford en collega's (2016) blijvende nadelige gevolgen van de behandeling voor angststoornissen of depressie. Maar wat verstaan we nu onder negatieve effecten van psychotherapie? Er bestaat geen consensus over definities, en daarom verkennen we in deze presentatie eerst een conceptueel kader om het nadenken over negatieve effecten te structureren. Om meer inzicht te krijgen in bijwerkingen van psychotherapie, is het cruciaal om systematisch negatieve reacties in kaart te brengen in psychotherapie trials en cliënten tijdens de therapie te bevragen naar hun ervaringen. Met dit doel voor ogen, ontwikkelden we een nieuw instrument, de Positieve en Negatieve Ervingen tijdens Psychotherapie (PNEP) vragenlijst. In deze presentatie worden de totstandkoming en eerste psychometrische bevindingen van de PNEP toegelicht, inclusief specifieke negatieve ervaringen die vaak gerapporteerd worden door cliënten.

Crawford, M. J., Thana, L., Farquharson, L., Palmer, L., Hancock, E., Bassett, P., Clarke, J., & Parry, G. D. (2016). Patient experience of negative effects of psychological treatment: Results of a national survey. *The British Journal of Psychiatry*, 208, 260-265.

Spreker 2: Roos Verkooyen

No pain no gain? De impact van negatieve en positieve ervaringen tijdens psychotherapie op behandelresultaat

Abstract: Er is veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de positieve effecten van psychotherapie. Resultaten laten zien dat psychotherapie effectief is in het verminderen van psychische klachten. Er is tegelijkertijd nog weinig onderzoek gedaan naar mogelijke 'bijwerkingen' van psychotherapie: ongewenste negatieve ervaringen die cliënten hebben doordat ze in behandeling zijn. Inmiddels is duidelijk dat negatieve ervaringen tijdens psychotherapie optreden. Maar hoe vaak gebeurt dit? En spelen deze ervaringen een rol in het uiteindelijke behandelresultaat? In deze presentatie worden de actuele wetenschappelijke inzichten rond dit thema besproken, waaronder een recent onderzoek naar de impact van deze ervaringen op het behandelresultaat. Daarnaast wordt ingegaan op wat deze resultaten betekenen voor de klinische praktijk, en hoe je dit mee kunt nemen in het contact met cliënten.

Spreker 3: prof. dr. Ger Keijsers.

Hebben psychotherapeuten een accuraat beeld over hoe cliënten de therapeutische relatie ervaren?

Het is al lang bekend dat de beleving van cliënten van een goede relatie met hun therapeut het uiteindelijke behandelresultaat positief beïnvloedt. In heel veel onderzoek naar de therapeutische

relatie werden de cliëntversie en de therapeutversie van de Working Alliance Inventory gebruikt. Beide zijn zelfrapportage-instrumenten die meteen na de behandelsessie worden ingevuld. Je zou een hoge samenhang tussen beide versies verwachten. Opvallend is echter dat de cliënt- en therapeutversies van de WAI maar matig ($r = .36$) samenhangen (Tryon et al., 2007). Mogelijk is dat dan weer minder vreemd dan het lijkt omdat cliënten waarschijnlijk op andere dingen letten in het gezamenlijke contact dan therapeuten. Reden om dat uit te zoeken.

In deze studie deden 72 cliënt-therapeutparen mee die na de eerste, derde en vijfde behandelsessie de WAI invulden. De cliënten kwamen van psychotherapiepraktijk voor specialistische zorg; de therapeuten waren ervaren gz-psychologen, psychotherapeuten of klinisch psychologen. De therapeuten werd niet gevraagd om de therapeutversie van de WAI in te vullen maar de clientversie, zoals ze denken dat hun cliënt die op dat moment aan het invullen is. De correlaties tussen beide instrumenten lagen tussen .33 en .49, opnieuw matig dus. De therapeutescores waren bovendien lager dan clientscores.

Conclusie: als ervaren therapeuten gevraagd wordt in te schatten hoe hun cliënten de kwaliteit van de relatie ervaren, dan zijn zij daartoe niet goed in staat. Bovendien zijn cliënten duidelijk positiever dan therapeuten dat inschatten. Ook deze bevinding komt overeen met het merendeel van eerder onderzoek. Het lijkt niet overbodig in psychotherapie om tevredenheid over het contact met enige regelmaat te bespreken.

Tryon, G. S., Blackwell, S. C., & Hammel, E. F. (2007). A meta-analytic examination of client–therapist perspectives of the working alliance. *Psychotherapy Research*, 17(6), 629-642. doi:10.1080/10503300701320611

Spreker 4: Kim de Jong

Wanneer de behandeling niet lijkt aan te slaan?

Zo'n 30-50% van de cliënten in psychologische behandelingen gaat op enig moment in de behandeling niet vooruit. Eerder onderzoek heeft laten zien dat deze verergering in klachten samenhangt met een grotere kans op een negatief behandelresultaat. In deze voordracht gaan we in op wat er voor problemen spelen bij deze cliënten die niet vooruit lijken te gaan en mogelijkheden om deze cliënten beter te helpen, zoals het monitoren van de behandelvoortgang en bijvoorbeeld het gebruik van *clinical support tools*. En dan is er natuurlijk nog de vraag: hoe komt het dat therapeuten deze achteruitgang zonder gebruik van deze hulpmiddel vaak missen en hoe erg dat is.